नेपाल राजपत्र

भाग २

श्री ५ को सरकारद्वारा प्रकाशित

खण्ड २७] काठमाडौं, असोज ६ गते २०३४ साल [अतिरिक्ताङ्क ३२

श्री ५ को सरकार

कानून तथा न्याय मन्त्रालय

श्री ५ महाराजाधिराज वीरेन्द्र वीर विक्रम शाहदेवबाट राष्ट्रिय पञ्चायतको सल्लाह र सम्मतिले बनाइबक्सेको तल लेखिएबमोजिमको ऐन सर्वसाधारणको जानकारीको लागि प्रकाशित गरिएको छ ।

२०३४ सालको ऐन नं. १५

स्वस्तिश्री गिरिराजचक्रचूडामणि नरनारायणेत्यादि विविध विरूदावली विराजमान मानोन्नत महेन्द्रमाला परम नेपालप्रतापभास्कर ओजस्विराजन्य परम गौरवमय तेजस्वी त्रिभुवनप्रजातन्त्रश्रीपद परम उज्ज्वल कीर्तिमय नेपालश्रीपद परम प्रोज्ज्वल नेपालतारा परम पवित्र ॐरामपट्ट परम ज्योतिर्मय सुविख्यात त्रिशक्तिपट्ट परम सुप्रसिद्ध प्रबल गोरखादक्षिणबाहु परमाधिपति अतिरथी परम सेनाधिपति श्री श्री श्री श्री श्रीमन्महाराजाधिराज वीरेन्द्र वीर विक्रम शाहदेव देवानाम् सदा समरविजयिनाम् ।

आधिकारिकता मुद्रण विभागबाट प्रमाणित गरिएपछि मात्र लागु हुनेछ।

202

सामाजिक सेवा राष्ट्रिय समन्वय परिषद्को स्थापना र गठन गर्न बनेको ऐन

प्रस्तावना : समाजसेवीहरूको अभिरूची र सेवाले सञ्चालित विभिन्न सामाजिक संघ संस्थाको कामकाजको दोहोरोपन हटाई समन्वय कायम गर्न,

स्वदेशी, विदेशी र अन्तर्राष्ट्रिय अनुदान वा सहायतामा यथाशक्य एकरूपता कायम गरी राष्ट्रिय नीति र कार्यक्रमको तर्जुमा गरी कार्यान्वयन गर्न,

जन कल्याण नै आफ्नो मूलभूत उद्देश्य राखी स्थापना हुने सामाजिक संघ संस्थाले प्रभावकारी सेवा, प्रयास र शक्तिलाई समयानुकूल विकास र विस्तार गरी राष्ट्रको निर्माण र विकास कार्यमा समन्वयात्मक रूपमा लगाउन, र

विभिन्न वर्ग, पेशा वा क्षेत्रका जनताका बीच सु-सम्बन्ध, सदाचार, स्वास्थ्य, सुविधा, आर्थिक हित, शिष्टाचार एवं नैतिकता कायम राख्न र बाल-बालिका, युवा, वृद्ध, नारी तथा निःसहायहरूको हितको संरक्षण तथा संवर्द्धन गर्न वाञ्छनीय भएकोले,

श्री ५ महाराजाधिराज वीरेन्द्र वीर विक्रम शाहदेवबाट राष्ट्रिय पञ्चायतको सल्लाह र सम्मतिले यो ऐन बनाइबक्सेको छ ।

१. संक्षिप्त नाम, विस्तार र प्रारम्भ : (१) यस ऐनको नाम "सामाजिक सेवा राष्ट्रिय समन्वय परिषद् ऐन, २०३४" रहेको छ ।

(२) यो ऐनको विस्तार नेपाल अधिराज्यभर हुनेछ ।

(३) यो ऐन तुरून्त प्रारम्भ हुनेछ ।

२. परिभाषा : विषय वा प्रसंगले अर्को अर्थ नलागेमा यस ऐनमा,–

(क) "परिषद्" भन्नाले दफा ३ र ४ बमोजिम स्थापना र गठन भएको सामाजिक सेवा राष्ट्रिय समन्वय परिषद् सम्झनुपर्छ ।

(ख) "अध्यक्ष" भन्नाले परिषद्को अध्यक्ष सम्झनुपर्छ ।

(ग) "सदस्य" भन्नाले परिषद्को सदस्य सम्झनुपर्छ ।

(घ) "समिति' भन्नाले दफा ५ बमोजिम गठित परिषद्का विभिन्न सामाजिक सेवा समन्वय समितिहरू सम्झनुपर्छ ।

(ङ) "सभापति" भन्नाले समितिको सभापति सम्झनुपर्छ ।

(च) "सामाजिक संघ संस्था" भन्नाले समितिहरूको कार्यक्षेत्रभित्र पर्ने भनी परिषद्ले समय समयमा नेपाल राजपत्रमा सूचना प्रकाशित गरी तोकेको जनकल्याण नै मूलभूत उद्देश्य राखी स्थापना भएका संघ संस्था सम्झनुपर्छ ।

(छ) "विधान" भन्नाले सामाजिक संघ संस्थाको विधान सम्झनुपर्छ ।

आधिकारिकता मुद्रण विभागबाट प्रमाणित गरिएपछि मात्र लागु हुनेछ।

(ज) "पदाधिकारी' भन्नाले परिषद्, समिति वा सामाजिक संघ संस्थाको अध्यक्ष, उपाध्यक्ष, सभापति, सदस्य-सचिव वा सचिव, कोषाध्यक्ष तथा यस्तै अन्य कुनै पद ग्रहण गर्ने व्यक्ति मात्र सम्झनुपर्छ। तर सो शब्दले परिषद्को अध्यक्षलाई जनाउने छैन।

३. परिषद्को स्थापना : (१) यस ऐनको उद्देश्य परिपूर्तिको निमित्त नेपाल अधिराज्य-व्यापी राष्ट्रिय स्तरको एक "सामाजिक सेवा राष्ट्रिय समन्वय परिषद्" को स्थापना हुनेछ।

(२) परिषद् अविछिन्न उत्तराधिकारवाला एक स्वशासित र संगठित संस्था मानिनेछ। परिषद्को सबै कामको निमित्त आफ्नो एउटा छुट्टै छाप हुनेछ।

(३) परिषद्ले व्यक्ति सरह चल अचल सम्पत्ति किन्न,बेच्न, आर्जन गर्न, ऋण, अनुदान, सहायता वा दान-दातव्य लिन दिन समेत सक्नेछ।

(४) परिषद्ले चल अचल सम्पत्ति र त्यसको हित तथा हानी नोक्सानीसंग सम्बन्धित बिषयमा व्यक्ति सरह नालिस उजूर गर्न र त्यस उपर पनि त्यस्तोमा मात्र व्यक्ति सरह नालीस उजूर लाग्नेछ।

(५) परिषद्को आफ्नो छुट्टै झण्डा रहनेछ र त्यसको केन्द्रीय कार्यालय काठमाडौंमा रहनेछ।

४. परिषद्को गठन र सदस्यको पदावधि : (१) श्री ५ महाराजाधिराजबाट अन्यथा व्यवस्था गरिबक्सेमा बाहेक श्री ५ बडामहारानीका अध्यक्षतामा देहायबमोजिम सामाजिक सेवा राष्ट्रिय समन्वय परिषद् गठन हुनेछः–

(१)	श्री ५ बडामहारानी–	अध्यक्ष
(२)	अध्यक्षबाट मनोनीत व्यक्ति एक–	उपाध्यक्ष
(३)	समितिका सभापतिहरू बढीमा १० सम्म–	सदस्य
(४)	अध्यक्षबाट मनोनीत व्यक्ति एक–	सदस्य-सचिव
(५)	अध्यक्षबाट मनोनीत व्यक्ति एक–	कोषाध्यक्ष
(६)	गाउँफर्क राष्ट्रिय अभियान केन्द्रीय समितिको प्रतिनिधि एक–	सदस्य
(७)	राष्ट्रिय योजना आयोगको प्रतिनिधि एक–	सदस्य
(८)	अर्थ मन्त्रालयको प्रतिनिधि एक–	सदस्य
(९)	गृह पञ्चायत मन्त्रालयको प्रतिनिधि एक–	सदस्य
(१०)	परराष्ट्र मन्त्रालयको प्रतिनिधि एक–	सदस्य
(११)	कानून तथा न्याय मन्त्रालयको प्रतिनिधि एक–	सदस्य
(१२)	शिक्षा मन्त्रालयको प्रतिनिधि एक–	सदस्य
(१३)	स्वास्थ्य मन्त्रालयको प्रतिनिधि एक–	सदस्य
(१४)	सबै समितिका सदस्य-सचिवहरू–	सदस्य

आधिकारिकता मुद्रण विभागबाट प्रमाणित गरिएपछि मात्र लागु हुनेछ।

(१५) गृह पञ्चायत मन्त्रालयको तालीम शाखाको प्रतिनिधि एक— सदस्य

(१६) उप-दफा (२) को अधीनमा रही उपाध्यक्ष र सदस्य-सचिव लगायत माथि उल्लिखित सदस्य संख्याको एक तिहाईसम्म अध्यक्षबाट मनोनीत व्यक्तिहरू— सदस्य

(२) उप-दफा (१) बमोजिम परिषद्मा रहने प्रतिनिधि—सदस्य संख्या अध्यक्षले आवश्यकतानुसार कुनै बखत थपघट गर्न सक्नेछ ।

(३) उप-दफा (१) बमोजिम परिषद्का अध्यक्ष र प्रतिनिधि-सदस्य बाहेक अरू सदस्यहरूको पदावधि ४ वर्षको हुनेछ ।

(४) श्री ५ महाराजाधिराजबाट २०३३ साल फागुन २ गते गठन गरिबक्सी यो ऐन प्रारम्भ हुँदाको बखत कायम रहेको सामाजिक सेवा समन्वय समिति र सो समितिका देहायका उप-समितिहरू यो ऐन प्रारम्भ भएपछि यसै ऐनअन्तर्गत गठन भएको सामाजिक सेवा राष्ट्रिय समन्वय परिषद् र परिषद्का समितिहरू मानिने छन्:—

(क) स्वास्थ्य सेवा समन्वय समिति,

(ख) निःसहाय सेवा समन्वय समिति,

(ग) बाल कल्याण समन्वय समिति,

(घ) नारी सेवा समन्वय समिति,

(ङ) सामुदायिक सेवा समन्वय समिति, र

(च) युवा क्रियाकलाप समन्वय समिति ।

५. समिति र त्यसको गठन : (१) सामाजिक संघ संस्थाहरूको नाम, सेवाको प्रकृति र कार्यक्षेत्र समेतलाई सुविधा र उपयुक्तताको दृष्टिकोणले विचार गरी एउटै वर्गभित्र पर्न सक्ने खालको सम्झी परिषद्ले समय समयमा निधो गरे अनुसार बढीमा दशवटासम्म सामाजिक सेवा समन्वय समितिहरू गठन गर्न सक्नेछ ।

(२) परिषद्ले उप-दफा (१) बमोजिम अन्यथा निधो गरेमा बाहेक दफा ४ को उप-दफा ४ मा तोकिएका समितिहरू कायम रहने छन् र ती समितिहरूभित्र पर्ने सामाजिक संघ संस्थाहरू परिषद्ले नेपाल राजपत्रमा सूचना प्रकाशित गरी तोकिदिएबमोजिम हुनेछन् ।

(३) समितिको गठन देहायबमोजिम हुनेछ:—

(क) अध्यक्षबाट सम्बन्धित समितिभित्र पर्ने संघ संस्थाहरू मध्येबाट मनोनीत व्यक्ति वा अध्यक्षबाट उपयुक्त सम्झिएको बखतमा सो समितिभित्र पर्ने संघ संस्थाहरूले उप-दफा (४) अनुसारको उम्मेदवारहरूबाट निर्वाचित गरेको व्यक्ति एक— सभापति

आधिकारिकता अध्ययन विभागबाट प्रमाणित गरिएपछि मात्र लागु हुनेछ।

(ख) अध्यक्षबाट सम्बन्धित समितिको कार्यक्षेत्रमा विशेष योगदान गरेका व्यक्तिहरूमध्येबाट मनोनीत व्यक्ति एक— सदस्य

(ग) सम्बन्धित समितिभित्र पर्ने सामाजिक संघ संस्थाका अध्यक्षहरू वा पदाधिकारीहरूमध्ये घटीमा ३ जना मनोनीत व्यक्ति— सदस्य

(घ) समितिको क्रियाकलापसंग सम्बन्धित वर्गीय संगठन केन्द्रीय सल्लाहकार समितिका प्रतिनिधि एक— सदस्य

(ङ) परिषद्बाट तोकिएको व्यक्ति एक— सदस्य-सचिव

(च) परिषद्बाट तोकिएको व्यक्ति एक— कोषाध्यक्ष

(छ) सम्बन्धित समितिका सभापतिले सम्बन्धित समितिमा माथि उल्लिखित सदस्य संख्याको एक तिहाईसम्म मनोनीत गरेका व्यक्तिहरू— सदस्य

(४) उप-दफा (३) को खण्ड (क) को प्रयोजनको निमित्त पदावधि समाप्त हुने सम्बन्धित समितिका सभापतिले सो समितिभित्र पर्ने संघ संस्थाहरूबाट बढीमा ३ जना उम्मेदवारहरूको नामावली सिफारिश गरी परिषद्मा पेश गर्नु पर्नेछ र परिषद्बाट अनुमोदन प्राप्त त्यस्ता व्यक्ति निर्वाचनमा उम्मेदवार हुन पाउनेछ ।

(५) उप-दफा (३) को खण्ड (ग) को प्रयोजनको निमित्त सम्बन्धित समितिभित्र पर्ने सामाजिक संघ संस्थाको संख्याको व्यापकतालाई दृष्टिगत गरी आवश्यक भएमा परिषद्ले तिनीहरूलाई समूहमा विभाजन गरी सामाजिक संघ संस्थाको अध्यक्षको सट्टा समूहको प्रतिनिधित्व हुने गरी मनोनयन गर्न व्यवस्था गर्न सक्नेछ ।

६. पदावधि : (१) दफा ५ को उप-दफा (३) को खण्ड (घ) बमोजिमको प्रतिनिधि-सदस्य बाहेक दफा ५ बमोजिम गठन गरिने कुनै पनि समितिका अरू पदाधिकारी र सदस्यको पदावधि उप-दफा (२) र (३) को अधीनमा रही ४ वर्षको हुनेछ ।

(२) अध्यक्षबाट कारणवश आवश्यक ठहऱ्याएमा सम्बन्धित समितिको सभापतिलाई कुनै बखत हटाउन सकिनेछ र तत्सम्बन्धमा अध्यक्षबाट चाहेमा परिषद्का अन्य पदाधिकारी र सदस्यसंग परामर्श लिन सकिनेछ ।

(३) समितिका सभापति बाहेक अन्य पदाधिकारी वा सदस्यलाई कार्यक्षमताको अभाव, खराब आचरण, बदनियत वा कर्तव्यपालनमा लापरवाही भएको कारणबाट निजलाई हटाउनु पर्ने सम्बन्धित समितिको सभापतिबाट सम्झेमा सो कुरा समितिको सिफारिश सहित अध्यक्षसमक्ष पेश गर्नु पर्नेछ र अध्यक्षबाट सो सिफारिश मनासिब ठहऱ्याएमा त्यस्ता पदाधिकारी वा सदस्य स्वतः हटेको मानिनेछ ।

७. उम्मेदवार हुन नहुने : समितिका सभापतिहरू आफ्नो पदमा रही राजनैतिक निकायको कुनै पनि तहको निर्वाचनमा उम्मेदवार हुन पाउने छैनन् ।

आधिकारिकता मुद्रण विभागबाट प्रमाणित गरिएपछि मात्र लागु हुनेछ।

८. एकभन्दा बढी संस्थाको पदाधिकारी हुन नहुने : अध्यक्ष र परिषद् तथा समितिका प्रतिनिधि सदस्य बाहेक परिषद्, समिति तथा सामाजिक संघ संस्थाका पदाधिकारी र सदस्यहरूका हकमा निजहरू एकभन्दा बढी सामाजिक संघ संस्थाको पदाधिकारी हुन सक्ने छैनन् ।

९. परिषद्को काम तथा कर्तव्य : यो ऐनमा अन्यत्र उल्लेख गरिएका अन्य कामका अतिरिक्त परिषद्को सम्पूर्ण कृयाकलाप यस ऐनको उद्देश्यको मर्यादाभित्र रही परिषद्ले विभिन्न सामाजिक संघ संस्थाको विषयमा गर्नुपर्ने काम, कर्तव्य तथा समन्वय देहायबमोजिम हुनेछः–

(क) जन-कल्याण नै मूलभूत उद्देश्य राखी त्यसको अभिवृद्धि गर्न सरिक भएका सामाजिक संघ संस्थाहरूको कृयाकलापलाई राष्ट्रिय स्तरमा निश्चित दिशा र गति बोध गराई प्राप्त साधन र सुविधाको समुचित र सुनियोजित रूपमा प्रयोग हुने गरी सम्पूर्ण समाजकल्याण कार्यक्रमलाई एउटा सुव्यवस्थित रूपमा सञ्चालन गर्ने दिशातर्फ नेतृत्व प्रदान गर्न दायित्व बहन गर्ने,

(ख) आजसम्म आफ्नै किसिमको प्रयासमा छरिएका सामाजिक संघ संस्थाको वास्तविक जन-कल्याणकारी आकाँक्षा र तिनीहरूमा विद्यमान रहेका विभिन्न व्यवधानहरूको राम्रो छानवीन गरी राष्ट्रनिर्माण र नेपाली समाजलाई हित गर्ने खालका सामाजिक संघ संस्थालाई सक्दो योगदान र प्रोत्साहन गर्नेतर्फ ध्यान दिने,

(ग) विभिन्न सामाजिक संघ संस्थाको समाजकल्याणसम्बन्धी विषयमा नेपाल अधिराज्यव्यापी राष्ट्रिय स्तरको सुव्यवस्थित नीति, योजना, प्रशासन व्यवस्था, कार्यक्रम र कार्यान्वयनमा मुख्य भूमिका लिई काम गर्न प्रयास गर्ने,

(घ) एकै प्रकारको सामाजिक कल्याणकारी कार्यमा विभिन्न सामाजिक संघ संस्थाद्वारा भैरहेको छुट्टाछुट्टै प्रयास वा दोहोरोपनलाई हटाउँदै एउटै प्रकारको कार्यमा एकै प्रकारको सामाजिक संघ संस्थालाई नै बढी प्रभावकारी र सक्षम दायित्व लिन सक्ने तुल्याउन तत्सम्बन्धमा आवश्यक प्रेरणा र व्यवस्था गर्ने,

(ङ) समाजकल्याणसम्बन्धी विषयमा सामाजिक संघ संस्थाबाट सहजै निर्वाह हुन सक्ने भूमिका एवं कार्यक्षेत्र र श्री ५ को सरकारको कार्यक्रमको बीच देखापर्ने कार्यको समानान्तर वा दोहोरोपनलाई उचित व्यवस्था गर्न श्री ५ को सरकारलाई बेला बेलामा परामर्श दिने,

(च) सामाजिक संघ संस्थाको हित र सुविधालाई संवर्द्धन गरी अन्तर्राष्ट्रिय संघ संस्थामा समेत आस्था र विश्वास जगाउँदै बढी से बढी समाजसेवीहरूको

आधिकारिकता मुद्रण विभागबाट प्रमाणित गरिएपछि मात्र लागु हुनेछ।

अभिरूची र सेवालाई प्रोत्साहित र प्रेरणा प्रदान गर्न सामाजिक संघ संस्थाको आवश्यकतानुसार वर्गीकरण गरी तिनीहरूको स्तर र कार्यक्षेत्र निर्धारण गर्ने काममा उपयुक्त कदम चाल्ने,

(छ) समाजकल्याण कार्यक्रमका लागि प्राप्त स्रोत र साधनका अतिरिक्त नयाँ नयाँ स्रोत र साधनको समेत समुचित व्यवस्था, वितरण र सदुपयोगमा प्रयास गर्ने,

(ज) सामाजिक संघ संस्थाको हित र समन्वयलाई सर्वोपरि ध्यानमा राखी स्वदेशी, विदेशी तथा अन्तर्राष्ट्रिय अनुदान वा सहायतामा यथाशक्य एकरूपता र सामञ्जस्य ल्याउन आवश्यक पर्ने कार्यका निमित्त उपयुक्त कदम चाल्ने,

(झ) समाजकल्याणसम्बन्धी सरोकार विषयमा सामाजिक संघ संस्था र समाज-सेवीहरूको सिप र दक्षतामा अभिवृद्धि गर्न प्रशिक्षण, अध्ययन, अनुसन्धान, तालीम तथा अन्य आवश्यक उपयुक्त व्यवस्थाहरू गर्ने,

(ञ) समाजकल्याण कार्यक्रमसम्बन्धी विभिन्न प्रकारको सूचना एवं प्रचार तथा प्रसारको वैज्ञानिक व्यवस्था गर्न आवश्यक प्रबन्ध गर्दै जाने,

(ट) सामाजिक संघ संस्थासंग सम्बन्धित क्षेत्रका विदेशी वा अन्तर्राष्ट्रिय संघ संस्थासंगको आपसी सु-सम्बन्ध र सहयोगको अभिवृद्धिमा श्री ५ को सरकारको प्रचलित नीति अनुकूल प्रयत्नशील भै काम गर्ने,

(ठ) परिषद्ले यस ऐनको उद्देश्य कार्यान्वयनको सिलसिलामा जन-कल्याणकारी उद्देश्य प्राप्तिका निमित्त वास्तवमा के कस्ता सामाजिक संघ संस्थालाई आवस्यकतानुसार सञ्चालन, विस्तार, एकीकरण, वा विघटन गर्ने भन्ने प्रश्नहरूको समय समयमा निधो गरी तदनुसार श्री ५ को सरकारलाई आवश्यक सिफारिश गर्नुको साथै आफूले पनि सोही अनुकूल कार्य गर्दै जाने,

(ड) समिति र सामाजिक संघ संस्थालाई आ-आपनो निर्धारित उद्देश्य, नीति, योजना, प्रशासन, व्यवस्था, कार्यक्रम र कार्यान्वयनमा जागरूक, सक्रिय, एवं जवाफदेही तुल्याउन तथा बढी से बढी समाजसेवी र जन-साधारणको क्रियात्मक सहयोग र सहभागिता जुटाउन परिषद्ले आवश्यक निर्देशन, रेखदेख, मूल्याङ्कन र नियन्त्रण गर्ने,

(ढ) आवश्यक परेमा समिति तथा सामाजिक संघ संस्थाका पदाधिकारी र सदस्य-हरूको आचार संहिता बनाई लागू गर्ने र सो उल्लङ्घन भएमा कारवाई गर्ने, र

(ण) परिषद्को सम्पूर्ण क्रिया-कलापको उद्देश्य पूर्णरूपमा स्वच्छ सामाजिक जन-कल्याणकारी कार्य भएको हुँदा पञ्चायत र पञ्चायतका वर्गीय संगठनका कार्यक्रमहरू बाझिन नजाने किसिमले परिषद्, समिति र सामाजिक संघ संस्थाको कार्यक्रम तथा क्रियाकलापलाई तदनुकूल निर्धारण गरी कार्यान्वयन गर्ने दिशामा विशेष प्रयत्नशील रहने र श्री ५ को सरकारको कार्यक्रमलाई

आधिकारिकता सुरक्षा प्रयत्नशील रहने

समेत आ-आफ्नो स्तर र क्षेत्रबाट सक्दो सकृय सहयोग र सामञ्जस्य राखी काम गर्ने ।

१०. समितिको काम तथा कर्तव्य : अध्यक्ष वा परिषद्बाट समय समयमा दिएको मार्गदर्शन, निर्देशन र कामका अधीनमा रही सम्बन्धित समितिले गर्नुपर्ने काम, कर्तव्य र समन्वय देहाय-बमोजिम हुनेछः–

(क) दफा ९ बमोजिम परिषद्ले गर्नुपर्ने सम्पूर्ण काममा परिषद्ले अह्राएबमोजिम सम्बन्धित समितिले आफ्नो क्षेत्रबाट गर्नुपर्ने तत्सम्बन्धी सबैकाम स्पष्ट तयार पारी परिषद्समक्ष पेश गर्ने,

(ख) सामाजिक संघ संस्थाको समयानुकूल विकास विस्तार गर्न अपनाउनु पर्ने नीति, योजना, प्रशासन, व्यवस्था, कार्यक्रम र कार्यान्वयन सम्बन्धित सबै कुराहरू समय समयमा परिषद्समक्ष पेश गर्ने,

(ग) सामाजिक संघ संस्थाको कोष, आय-व्यय, अनुदान वा सहायता समेत सम्पूर्ण आर्थिक कृयाकलाप बारेको नीति, योजना, वितरण तथा अन्य उपयुक्त आवश्यक व्यवस्था बारे निर्णय गरी परिषद्समक्ष पेश गर्ने,

(घ) परिषद्बाट निर्धारित नीति, योजना, कार्यक्रम र निर्देशनबमोजिम सम्बन्धित समितिका क्षेत्रभित्र पर्ने सामाजिक संघ संस्थाबाट ईमानदारीपूर्वक कार्य सञ्चालन भएको छ छैन त्यसको देखरेख, मूल्याङ्कन र सुपरिवेक्षण गर्ने,

(ङ) विभिन्न समितिहरूको आ-आफ्नो कार्यक्षेत्रको सम्पूर्ण नीति, योजना, कृया-कलाप र कार्यान्वयनमा आवश्यक समन्वय कायम गरी परिषद्को कार्य सम्पादन सुगम तुल्याउन सहयोग गर्ने,

(च) आ-आफ्नो वार्षिक वा पूरक आय-व्ययको अनुमान समयमै परिषद्मा पेश गरी परिषद्बाट स्वीकृत भएबमोजिम काम गर्ने,

(छ) प्रत्येक समितिभित्र पर्ने सामाजिक संघ संस्थाको वार्षिक तथा पूरक आय-व्ययको अनुमान समयमै आफ्ना सम्बन्धित समितिमा पेश गर्न लगाई सम्बन्धित समितिले आफ्नो सिफारिश सहित परिषद्मा पेश गर्ने र परिषद्बाट अनुमोदन भएबमोजिम कार्यान्वयन गर्ने,

(ज) प्रत्येक तीन तीन महीनामा आ-आफ्नो कार्यक्षेत्रको त्रै-मासिक प्रतिवेदन परिषद्मा पेश गर्ने र सो प्रतिवेदनमा आ-आफ्नो कार्यक्षेत्रको सकारात्मक कार्यप्रगतिको मूल्याङ्कन, समस्या र उपाय स्पष्ट उल्लेख गर्नुको अतिरिक्त परिषद्बाट समय समयमा निर्देशन गरेका कुराहरू समेत खुलाई पेश गर्ने, र

(झ) परिषद्बाट समय समयमा तोकेको वा अह्राएको अन्य कार्य गर्ने ।

११. परिषद्को बैठक : (१) परिषद्को बैठक आवश्यकतानुसार बस्नेछ ।

आधिकारिकता मुद्रण विभागबाट प्रमाणित गरिएपछि मात्र लागु हुनेछ।

392

(२) बैठकको अध्यक्षता अध्यक्षबाट हुनेछ । अध्यक्षको अनुपस्थितिमा उपाध्यक्षबाट र निज पनि अनुपस्थित रहेमा अध्यक्षबाट तोकिएको कुनै सदस्यले अध्यक्षता गर्नेछ ।

(३) उप-दफा (२) को अधीनमा रही अध्यक्षको निर्देशानुसार सदस्य-सचिवले बैठक बोलाउनेछ ।

(४) परिषद्ले आफूले गर्नुपर्ने काम सम्पादन गर्ने र बैठकसम्बन्धी अन्य कार्यविधि आफै व्यवस्थित गर्न सक्नेछ ।

१२. समितिको बैठक : (१) सम्बन्धित समितिको सभापति वा परिषद्को निर्देशानुसार समितिको बैठक बस्नेछ ।

तर, वर्षभरिमा समितिको बैठक कम्तीमा बाह्र पटक बस्नु पर्नेछ ।

(२) बैठकको सभापतित्व सम्बन्धित समितिको सभापतिबाट हुनेछ । सभापतिको अनुपस्थितिमा सभापतिले तोकेका सदस्यबाट सभापतित्व गर्नेछ ।

(३) उप-दफा (१) र (२) को अधीनमा रही सम्बन्धित समितिका सभापतिको निर्देशानुसार समितिको सदस्य-सचिवले बैठक बोलाउनेछ ।

(४) सम्बन्धित समितिले आफूले गर्नुपर्ने काम सम्पादन गर्ने र बैठकसम्बन्धी अन्य कार्यविधि परिषद्ले समय समयमा अन्यथा निर्देशन दिएमा बाहेक समितिले आफै व्यवस्थित गर्न सक्नेछ ।

१३. परिषद्को कोष : (१) परिषदको आफ्नो एउटा छुट्टै कोष रहनेछ र सो कोषमा देहायका स्रोतहरूबाट प्राप्त रकम आम्दानी बाँधिनेछः–

(क) श्री ५ को सरकारले नियमित वा आवधिक रूपमा प्रदान गरेको रकम,

(ख) कुनै व्यक्ति, संस्था वा राष्ट्रले चन्दा, सहायता, अनुदान वा दान–दातव्यको रूपमा प्रदान गरेको रकम,

(ग) परिषद्ले आर्जन गरेको रकम, र

(घ) अन्य कुनै स्रोतबाट प्राप्त गरेको रकम ।

(२) कोषको सबै रकम स्थानीय कुनै बैंकमा परिषद्का नाममा जम्मा गरिनेछ ।

(३) परिषद्का तर्फबाट गर्नु पर्ने सबै खर्च परिषद्ले वा परिषद्ले तोकेको पदाधिकारीले तोकेबमोजिम परिषद्को कोषबाट व्यहोरिनेछ ।

१४. समितिको कोष : (१) प्रत्येक समितिको आ-आफ्नो छुट्टा छुट्टै कोष रहनेछ । सो कोषमा देहायका स्रोतबाट प्राप्त रकम आम्दानी बाँधिनेछः–

(क) श्री ५ को सरकारले नियमित वा आवधिक रूपमा प्रदान गरेको रकम,

(ख) परिषद्ले नियमित वा आवधिक रूपमा प्रदान गरेको रकम,

(ग) कुनै व्यक्ति, संस्था वा राष्ट्रले चन्दा,सहायता वा अनुदान वा दान-दातव्यको रूपमा प्रदान गरेको रकम,

आधिकारिकता मुद्रण विभागबाट प्रमाणित गरिएपछि मात्र लागु हुनेछ।

(घ) सम्बन्धित समितिले आर्जन गरेको रकम, र

(ङ) अन्य कुनै स्रोतबाट प्राप्त गरेको रकम ।

(२) कोषको सबै रकम स्थानीय कुनै बैंकमा सम्बन्धित समितिको नाममा जम्मा गरिनेछ ।

(३) सम्बन्धित समितिका तर्फबाट गर्नुपर्ने खर्च सो समितिले तोकेबमोजिम सम्बन्धित समितिको कोषबाट व्यहोरिनेछ ।

१५. हिसाब किताब र जाँच : (१) परिषद् र सम्बन्धित समितिले आ-आफ्नो आम्दानी र खर्चको हिसाब किताब प्रचलित कानूनबमोजिम राख्नु पर्दछ ।

(२) परिषद् तथा समितिको हिसाब किताब महालेखापरीक्षकको कार्यालयबाट जाँचिन छ र सो कार्यालयले लेखापरीक्षणसम्बन्धी संक्षिप्त प्रतिवेदनको एक प्रति श्री ५ को सरकारमा समेत पेश गर्नु पर्नेछ ।

(३) श्री ५ को सरकारले चाहेमा परिषद् वा समितिको हिसाब किताबसम्बन्धी कागजात र अरू नगद जिन्सी समेतको जुनसुकै बखत निरीक्षण गर्न र तत्सम्बन्धमा आवश्यक निर्देशन दिन सक्नेछ ।

(४) परिषद् वा समितिअन्तर्गत पर्ने सामाजिक संघ संस्थाहरूको हिसाब किताब के कस्तो प्रकारले राख्ने, तिनीहरूको लेखापरीक्षण कसरी गर्ने र तत्सम्बन्धमा निरीक्षण गर्ने आदि सबै कुरा परिषद्ले समय समयमा निधो गरेबमोजिम हुनेछ ।

१६. सुविधा : अध्यक्ष बाहेक परिषद् तथा समितिका पदाधिकारी र सदस्यहरूलाई परिषद्, समिति वा सामाजिक संघ संस्थाको काममा स्वदेश वा विदेश कहीं जानु पर्दा वा अन्य अवस्थामा समेत परिषद्ले आवश्यक देखेमा तत्सम्बन्धी सुविधा, सहुलियत, पारिश्रमिक, भत्ता वा अन्य आवश्यक कुरा परिषद्ले समय समयमा निधो गरेबमोजिम हुनेछ ।

१७. कर्मचारी : परिषद् तथा समितिको कामलाई आ-आफ्नो कोषबाट खर्च व्यहोरिने गरी आवश्यक कर्मचारीहरूको दरबन्दी, नियुक्ति, सरुवा, बढुवा, पारिश्रमिक तथा सेवाक अन्य सुविधा र शर्तहरू परिषद्ले निधो गरेबमोजिम हुनेछ ।

१८. अनुमोदन : (१) यो ऐन प्रारम्भ भएपछि श्री ५ को सरकारले नेपाल राजपत्रमा सूचना प्रकाशित गरी तोकेको क्षेत्रमा कसैले समितिहरूको कार्यक्षेत्रभित्र पर्ने सामाजिक संघ संस्था खोल्न चाहेमा त्यस्तो सामाजिक संघ संस्था प्रचलित कानूनबमोजिम दर्ता गर्नु अघि परिषद्को अनुमोदन लिनु पर्नेछ र परिषद्को अनुमोदन भएमा मात्र त्यसरी दर्ता गरिनेछ ।

(२) उप-दफा (१) बमोजिम अनुमोदन लिनको लागि सामाजिक संघ संस्था सञ्चालन गर्न चाहने व्यक्तिले त्यस्को उद्देश्य, विधान, संस्थाको नाम, ठेगाना, सेवाको किसिम र सञ्चालन गर्ने कार्यकारिणी समितिका सदस्यहरूको नाम, पेशा र ठेगाना समेत स्पष्ट खोली सम्बन्धित समितिमार्फत परिषद्मा पेश गर्नु पर्नेछ ।

आधिकारिकता मुद्रण विभागबाट प्रमाणित गरिएपछि मात्र लागु हुनेछ।

298

(३) उप-दफा (२) बमोजिम सम्बन्धित समितिले परिषद्मा पेश गर्दा आफ्नो स्पष्ट राय सहित सिफारिश पेश गर्नु पर्नेछ ।

(४) सम्बन्धित समितिको सिफारिशमा परिषद्को अनुमोदन प्राप्त गरी प्रचलित कानूनबमोजिम दर्ता गराएपछि सामाजिक संघ संस्था सञ्चालन गर्दा चाहने व्यक्तिले त्यस्तो सामाजिक संघ संस्थाको विधानको दुई प्रति सहित सम्बन्धित समितिमार्फत परिषद्मा संस्थाको नाम दर्ता गरी प्रमाण-पत्र लिनु पर्दछ । त्यसरी प्रमाण-पत्र पाएपछि मात्र संस्थाको कार्य सञ्चालन गर्न पाउनेछ ।

(५) उप-दफा (४) बमोजिम परिषद्बाट प्रमाण-पत्र पाउने संस्थाको नाम परिषद्ले नेपाल राजपत्रमा सूचना प्रकाशित गरी सामाजिक संघ संस्थाहरूको सूचीमा समावेश गर्नेछ ।

(६) यो ऐन प्रारम्भ हुँदाका बखत कायम रही समितिको कार्यक्षेत्रभित्र परेका सामाजिक संघ संस्थाले पनि यो ऐन प्रारम्भ भएको पैंतीस दिनभित्र आ-आफ्नो विधानको दुई २ प्रति सम्बन्धित समितिमार्फत परिषद्मा पठाई नाम दर्ता गरी प्रमाण-पत्र लिनु पर्नेछ ।

(७) उप-दफा (४) र (६) को प्रयोजनको निमित्त परिषद्ले प्रदान गर्ने प्रमाण-पत्रको ढाँचा, व्यहोरा र नाम दर्ता गरे बापत लाग्ने शुल्क परिषद्ले तोकेबमोजिम हुनेछ ।

१९. एकीकरण वा विघटन : (१) सम्बन्धित समितिले कुनै सामाजिक संघ संस्थालाई देहायका कुनै आधारमा एकीकरण, विघटन वा गाभ्नको निमित्त परिषद्मा सिफारिश गरेमा र परिषद्ले सो कुराको अनुमोदन गरेमा त्यस्तो सामाजिक संघ संस्था स्वतः एकीकरण वा विघटन भएको वा गाभिन गएको मानिनेछ र यसरी एकीकरण वा विघटन भएपछि वा गाभिन गएपछि परिषद्ले नेपाल राजपत्रमा सूचना प्रकाशित गरी सामाजिक संघ संस्थाको सूचीमा आवश्यक थपघट गर्नेछ :–

(क) परिषद् वा सम्बन्धित समितिको निर्देशन पालन नगरेको,

(ख) सामाजिक उद्देश्य विपरीत कार्य गरेको,

(ग) जिम्मेवारी ईमानदारीपूर्वक पालन नगरेको,

(घ) आचार संहिता उल्लङ्घन गरेको, र

(ङ) परिषद् वा समितिले यस ऐनको उद्देश्यबमोजिम कार्य सम्पादन गर्दा सो संस्था गाभिन जाने भै वा अन्य कारणवश निस्प्रयोजन देखिएको ।

तर, प्रचलित कानूनबमोजिम श्री ५ को सरकारले कुनै सामाजिक संघ संस्था विघटन गर्न पाउने अधिकारलाई यस उप-दफाले सीमित गरेको मानिने छैन ।

(२) उप-दफा (१) बमोजिम कुनै सामाजिक संघ संस्था एकीकरण वा विघटन भएमा वा गाभिन गएमा त्यस्तो संस्थाको सम्पूर्ण जायजेथा र ऋणहरू एकीकरण वा गाभिने भएमा सोही संस्थामा र अन्य अवस्थामा परिषद्ले अन्यथा निधो गरेमा बाहेक सम्बन्धित समितिका नाममा नामसारी भएको मानिनेछ ।

आधिकारिकता मुद्रण विभागबाट प्रमाणित गरिएपछि मात्र लागु हुनेछ।

तर,

(क) बदनियतसाथ भएको भन्ने आफूलाई लागेको ठक्का तथा सम्झौतालाई सम्बन्धित समितिले अस्वीकार गर्न सक्छ ।

(ख) त्यसरी एकीकरण, गाभिएको वा विघटन भएको संस्थाको जायजेथाले खामेको हदसम्मको दायित्व मात्र त्यस्तो संस्था वा समितिले व्यहोर्नेछ ।

(३) उप-दफा (२) बमोजिम सम्बन्धित समितिलाई प्राप्त जायजेथा परिषद्ले निधो गरेको सामाजिक उद्देश्यमा लगाइनेछ ।

२०. विधान र त्यसको संशोधन : (१) कुनै सामाजिक संघ संस्था विधानबाट सञ्चालित न[illegible] कुनै छुट्टै कानूनबाट सञ्चालन भएको रहेछ भने यो ऐन प्रारम्भ भएको मितिले ६ महीनाभित्र आवश्यक पर्ने तत्सम्बन्धी कानूनमा गरिएका व्यवस्थाहरू र चाहिने संशोधन समेत मिलाई विधानमा परिणत गरी सो विधानलाई परिषद्बाट अनुमोदन प्राप्त गरी सक्नु पर्नेछ । यस दफा वा दफा १८ बमोजिम परिषद्बाट अनुमोदन प्रदान गर्दा परिषद्ले आवश्यक देखेमा त्यस्ता सामाजिक संघ संस्थालाई दफा ३ को उप-दफा (२), (३) र (४) मा व्यवस्था भए सरहको प्रचलित कानूनबमोजिम अविछिन्न उत्तराधिकारवाला स्वशासित संगठित संस्थाको हक र मर्यादा तत्सम्बन्धी विधानमा व्यवस्था गरी प्रदान गर्न सक्नेछ । त्यसरी हक र मर्यादा प्राप्त र दफा १८ बमोजिम दर्ता भएका सामाजिक संघ संस्थाको विधानको संशोधन स्वीकृत गर्ने अधिकार सम्बन्धित समितिको सिफारिशमा परिषद्लाई मात्र प्राप्त हुनेछ ।

२१. अधिकार प्रत्यायोजन : परिषद् वा समितिले यो ऐनमा आफूले पाएको सबै वा केही अधिकार आफ्ना सदस्य र परिषद्ले कुनै समितिलाई तोकिएको शर्त बन्देजमा रही प्रयोग गर्न पाउने गरी अधिकार प्रत्यायोजन गर्न सक्नेछ ।

२२. कारवाई : (१) यस ऐनबमोजिम परिषद् वा समितिलाई प्राप्त अधिकार प्रयोग गर्दा कसैले बाधा विरोध गरेमा त्यस्ता व्यक्तिलाई स्थानीय अञ्चलाधीशले तीन हजार रूपैयाँसम्म जरीवाना वा तीन महीनासम्म कैद वा दुवै सजाय गर्न सक्नेछ ।

(२) उप-दफा (१) बमोजिम अञ्चलाधीशले गरेको सजायको आदेश उपर गृह पञ्चायत मन्त्रालयमा पुनरावेदन लाग्नेछ ।

(३) परिषद्, समिति वा सामाजिक संघ संस्थाको जायजेथा वा हिसाब किताब हिनामिना गर्ने वा भ्रष्टाचार गर्ने कुनै पदाधिकारी, सदस्य र कर्मचारीलाई प्रचलित कानूनबमोजिम सरकारी बाँकी सरह असूल उपर गरी कानूनी कारवाई गराई सजाय गराउने अधिकार परिषद्, सम्बन्धित समिति वा सम्बन्धित सामाजिक संघ संस्थालाई प्राप्त हुनेछ र त्यस्तो कारवाई गर्नुपर्ने ठहऱ्याएमा परिषद्, सम्बन्धित समिति वा सम्बन्धित सामाजिक संघ संस्थाले श्री ५ को सरकारले तोकेको अधिकारीबाट कारवाई गराउनु पर्दछ ।

आधिकारिकता मुद्रण विभागबाट प्रमाणित गरिएपछि मात्र लागु हुनेछ।

३१८

२३. नियमहरू बनाउने अधिकार : यो ऐनको उद्देश्य कार्यान्वयन गर्न परिषद्ले आवश्यक नियमहरू बनाउन सक्नेछ र श्री ५ को सरकारबाट स्वीकृत भएपछि सो नियमहरू लाग हुनेछ ।

२४. अदालतमा प्रश्न उठाउन नपाइने : दफा ३ को उप-दफा (४) मा किटानी उल्लेख गरिएको विषयमा बाहेक यस ऐनबमोजिम परिषद्ले गरेको कुनै कुरामा कुनै अदालतमा प्रश्न उठाउन पाउने छैन ।

२५. यो ऐनबमोजिम हुने : प्रचलित कानूनमा जुनसुकै कुरा लेखिएको भए तापनि यो ऐनमा उल्लेख भएजति कुराहरूमा यसै ऐनबमोजिम हुनेछ र अरूमा प्रचलित कानूनबमोजिम हुनेछ ।

लालमोहर सदर मिति :– २०३४।६।६।५

आज्ञाले–
चूडामणिराज सिंह मल्ल
श्री ५ को सरकारको सचिव

मुद्रण विभाग, सिंहदरबार

आधिकारिकता मुद्रण विभागबाट प्रमाणित गरिएपछि मात्र लागु हुनेछ।

2910